

ГРА

ОПОВІДАННЯ

З хінді переклав
Степан НАЛИВАЙКО

- Тихше говори, а то мати проснеться. Тоді матимеш!
- Та я ж тихо, хіба не чуєш!
- Тс-с-с, знову ти... Я що сказала?!
- В сім'ю гратимешся?
- Гратимусь. Тільки давай і Пратапа покличемо.
- Кажі Партап, бо Пратап невірно.
- Отакої! Навпаки, треба Пратап, бо Партап — невірно.
- А так його кличе мати!
- Вона ж у нього служниця, а служники завжди перекручують імена: замість Пратап кажуть Партап, замість Прадіп кажуть Пардіп...
- Що ті служники тямлять...
- Чхаві, а вони всі, мабуть, погані?
- І не кажи — чого тільки не почувеш від них! Хоч бери та вуха затуляй.
- Але ж Партап, мабуть, не такий?
- І він такий, певно. Але він наш друг.
- А друзі не можуть бути поганими?
- Звісно, що ні. Та й хто б тоді був слугою, якби ми не кликали його?
- То гукнути? Я нищечком, мати й не почує.
- Ти нишком не вмєш. Он минулого разу вазона скинув, а все на мені окошилося...
- То покличмо його вдвох. О, диви, онде він, сидить біля подвір'я! Агов, Партапе, йди-но сюди!
- Та тихше, Баблу! Розкричався! Доведеш ти нас... Партапе, гратимешся в сім'ю? Поглянь, у нашій кімнаті навіть вентилятор крутиться.
- А ваша мати?
- Вона спить. То будеш?
- Іду. А як будемо гратися, Чхаві?
- Накинемо покривало на спинки двох стільців — от і вийде хатка. Партапе, прив'яжи-но цей кінець. А ти, Баблу, потримай за той кінець, та рівніше, рівніше!
- А тепер ти, Баблу, будеш татом, а я — мамою.
- А я?

- А ти слугою...
- Не хочу щоразу слугою. А Баблу і вчора був татом, і позавчора...
- Чхаві, то, може, нехай Партап побуде листоношею?
- Таж листоноша лише раз на день і приходить! А решту часу що робитиме?
- Стоятиме отак?
- І справді... То, може, садівником?
- Садівником хочеш, Партапе?
- Ні. Я хочу бути поважною людиною. А садівник той же слуга.
- Та яка ж із тебе поважна людина, якщо в тебе одяг драний!
- Ну гаразд, Баблу буде татом, а ти, Партапе, лікарем.
- От лікарем я згоден!
- Чхаві, лікарем я сам хочу бути!
- Але ж ти тато!
- Не хочу я ніякого тата! Тільки й знаєш, що сиди на дивані, прийшовши з роботи. А все робиш ти сама. Ти завжди забираєш собі, що краще.
- Можна подумати, що тобі нічого робити! А хто дістає з кишені і дає гроші?
- А хто машиною на службу їде?
- Велика радість на службу їхати! Сиди за дверима та чекай, поки ти покличеш. От тобі цікаво: скільки хочеш готуй собі всіляких страв, прибирай у хаті, надягай материн фартух...
- Надягай і ти, хто тобі не дає.
- Та я ж тобі не дівча! Ходімо, Партапе, надвір, краще пограємося в скельця.
- А то ці дівчатка тільки й уміють, що настрій псувати.
- От тільки спробуй забрати Партапа! Відразу скажу мамі, що ти з ним у скельця граєшся!
- Ой-ой-ой, так я тебе й боюся...
- Не ойкай, побоїшся. А якщо ти, Партапе, підеш із ним, то й на тебе пожаліюсь...
- Чхаві, та я ж не відмовляюсь! Лікарем бути я згоден.
- Охо-хо, лікарем він згоден! Іч, куди захотів! Та ти на себе спершу поглянь! Щоб стати лікарем, треба англійську мову знати. А ти її вивчив? Ти розумієш по-англійському? Ну що таке спеллінг?
- Чхаві, можна, я скажу. Це...
- Ти помовч! Ну, кажи, Партапе, якщо знаєш!
- А зате я знаю таблицю множення аж до шести! І вчитель хвалить мене, каже, що я молодець. Адже і я ходжу до школи...
- Ет, користі з твоєї таблиці множення! Треба знати англійську мову. От ми в школі вчимо англійську. А твоя школа — бідняцька, в ній вчать тільки хінді.
- А щоб стати лікарем, треба спершу вивчити англійську мову.
- Як ото дядько Джаянт?
- Наш дядько Джаянт розмовляє тільки по-англійському. Він у Англії пробув цілих десять років. А ти хоч знаєш, що таке Англія? Це — закордон!
- От, щоб знав! А ще він, Партапе, і для Чхаві, і для мене навіз всіляких іграшок...
- А чого ж ви ними не граєтесь?
- Ще чого! Мати поклала їх у свою шафу, на верхню полицю. Ще й замкнула. Каже: дуже дорогі іграшки, зламаєте. Бо ж це не наші іграшки, а якісь ім... ім...
- Імпортні!
- От-от, імпортні! Тут таких і не знайдеш ніде. Та й дорогі дуже.
- Зрозуміло.
- Дядько Джаянт ще багато різного навіз і для мамі, і для татка — для всіх.
- Але татко каже, що їхні сорочки нікуди не годяться. Правда ж, Чхаві?
- Та то він просто, щоб подратувати маму. А мама потім плаче...
- Бо він каже негарні слова...
- А мій батько теж їх каже, особливо коли вип'є. Багато негарних слів каже, а іноді ще і б'ється.
- То твій батько, певно, противний?
- Ох і противний, щоб йому пусто!..
- Хі-хі-хі...
- То він тобі не подобається?
- Ні. Коли я виросту, добре виросту, то знаєте, що зроблю?
- Що ж ти зробиш?

— А ви нікому не розкажете? Ні, краще я промовчу, бо вам, багатим, віра мала.

— Ну скажи ж — ми нікому-нікому не скажемо! Навіть не заїкнемося. Правда ж, Баблу?

— Та звісно, що ні! Кажі, адже ти наш друг. А я тобі за це шокладку дам.

— Я втечу з дому!

— Ти що? Справді?

— Справді.

— А куди?

— Та будь-куди. Втечу — і все. Хоч у Делі, хоч у Бомбей, хоч у Калькутту...

— У Делі якраз дядько Джаянт живе. У нього там розкішний автомобіль.

— От і гаразд. Буду в нього шофером.

— А коли ми приїдемо — покатаєш нас по Делі — гур-р-р...

— Баблу, та не кричи ж ти так, мама прокинеться! Тихше трохи говори.

— А може, вона й не спить зовсім.

— То що ж робить?

— Певно, лежить і плаче собі в подушку.

— Перестань!

— Що «перестань»? А чого б і не плакати, коли їй тут страшенно не подобається.

— А ти так і знаєш!

— Чого ж не знати, вона ввечері сама батькові казала.

— А й справді, мама як приїхала сюди, то жодного разу й не посміхнулась. Тільки сидить невесела та гримає.

— Чхаві, а давай гратися в сім'ю без мами? Ти будеш татом, я — дядьком Джаянтом, а Партап...

— А Партап — шофером! То як?

— Я згоден...

— Але ж, Чхаві, як можна гратися в сім'ю і без матері?

— А ти уяви, ти уяви собі, що... що мама померла.

— Як тобі не соромно!

— А що таке? Он же ж бабуся померла! Але мама нехай не насправді.

— Ну що ж, хай буде так. Ти, Партапе, підійди й стань ось сюди.

— Слухаю вас...

— Кажі «слухаю, пане». Коли ж ви прибули?

— Лише сьогодні вранці. Але ж, Чхаві, тато сам їздить на вокзал за дядьком!

— Ну гаразд, гаразд. Ти уяви, що ми граємося в самому Делі.

— То що вам подати, шановний?

— Сигарету!

— Та ти що, здурів? Замовляй щось їсти чи пити.

— А я хочу сигарету!

— То зрозумів, Партапе?

— Зрозумів, шановний.

— Та не «шановний», а відкозиряй і скажи: «Слухаю, сер!» Адже ти шофер.

— Слухаю, сер!

— Принеси нам пачку сигарет, чотири пляшки кока-коли і чотири — фанти...

То як, шановний, ідуть ваші ділові справи?

— Страшенно стомлююсь, не розгинаю спину з ранку до вечора.

— А ось і наші сигарети! Молодець, дай їх панові, а цю пляшку фанти відкрій. Одну можеш і сам випити.

— Ой Баблу, таж у холодильнику лежить наш шоколад! Давай з'їмо і Партапа почастуємо!

— Ось, бери, Партапе. Смачно?

— І дорогий!.. А в мене ще є блискучі обгортки від закордонних цукерок, от!

— Дядько Джаянт привіз нам їх аж чотири пачки. Пригадуєш, Чхаві?

— Еге ж. Ще мама решту прибрала, щоб ми все не поїли і не похворіли.

— Мама в нас дуже хитра.

— І тато теж...

— Та й у мене не кращий.

— Хі-хі-хі...

— Ой Партапе, Баблу, дивіться, який гарний метелик!

- Вам зловити, господине?
— Нехай спершу сяде...
— Ой Баблу, а він справді спіймав його! Ти тільки поглянь, Баблу, який гарний!
- Диви, диви, Чхаві, а в нього і лапки є!
— І очка.
— Чхаві, а як він буде без однієї лапки? Може, одірвемо?
— Диви-диви, як відразу заворушилися інші лапки!
— Ще одненьку — ой, та в нього все крильце відірвалося. Тепер уже не прикоlesh для колекції.
- Та киньте ви його, господине! Все одно здохне.
— Як це кинути? Це ж метелик! Ой дурненький, навіщо ти його викинув?
— Злови, злови його знову! От йолоп!
— Господине, не обзивайте мене, а то...
— А то що? Ну що тоді? Га?
— А то гратися не буду. І метеликів не ловитиму.
— І не грайся, клопіт великий! Спершу наш шоколад поїв, а тепер комизиться. І такого чудового метелика випустив! Іди від нас!
— І піду... А потім хоч і будете кликати, не...
— Будемо кликати, сто разів будемо кликати, і сто разів ти приходитимеш. Бо ти слуга!
- Я вже вам казав, що не слуга...
— Як це не слуга? Адже в людини дитина — теж людина, а в слуги дитина — теж слуга! Жадюга який! Давай, Баблу, вдвох гратися.
— А Партап і справді пішов...
— І нехай іде. Нічого з ним водитися, бо всі слуги — нехороші...
— Чхаві, але ж він дає гратися скельцями, зриває нам тамаринди, метеликів ловить...
- Це всі слуги вмійють.
— Ти сама нехороша, бо всіх проганяєш.
— Он ти який! А чого ж він б'ється з нами?
— Зі мною не б'ється, а тільки з тобою.
— Але ж ти сам кликав його гратися!
— І ти теж. Але з тобою я в сім'ю не граюсь!
— Он подивись, який гарний дім вийшов!
— Дім то гарний, та сварок у ньому багато.
— То давай гратися не в тата й маму, а в тата й дядька Джаянта?
— І вони між собою сваряться. Який дім не візьми, в кожному сварка.
— Тоді давай гратися в школу? Там уже сваритися нема чого.
— Не хочу і в школу. Бо ти завжди стаєш вчителькою, а я — учнем. А потім те й робиш, що ставиш мене в куток.
— Але ж який з тебе вчитель, коли й слів добре не вимовляєш.
— Ти сама їх добре не вимовляєш!
— Я то вимовляю, бо на клас старша за тебе. І щоб ти знав, я вже п'ять повних речень можу написати.
- Усе, більше я з тобою не граюсь! Бо ти сяк-так варнякаєш по-англійському, а по-справжньому і не вмієш. А мати каже, що ти...
— Ну що я? Що я?
— Сам чув, як мама казала татові, що як переїхали сюди, то англійська вимова в дітей відразу погіршала, що тут і школа погана, і вчителі нікудишні. Що школа тільки називається англійською, а всі вчителі розмовляють на хінді. Що в цю школу діти яких тільки батьків не ходять.
- А мені мій вчитель подобається. Він і смішні анекдоти вміє розповідати, і по-собачому та по-шакалячому гавкати вміє. А он міс Бос говорить тільки по-англійському, а ні посміхнутися, ні пожартувати ні з ким не може...
— Коли щиро, то мені тут не так і погано...
— І мені теж.
— От тільки мамі тут не подобається.
— І дядькові Джаянту не подобається. Пригадуєш, він іще сказав тоді: «Ну й дика глушина тут у вас!»

- Та той дядько Джаянт сам дикун!
— Xi-xi-xi!..
— Щось мені вже й гратися розхотілось. Давай позбираємо ^{все}, а то мама прокинеться, буде нам. Підніми покривало!
— І не подумаю! Ти знімала його з ліжка, ти й піднімай.
— А може, все-таки пограємо в сім'ю? А то заробиш потиличника. Ви, хлопчаки, завжди так: спершу все порозкидаєте по хаті, а як збирати, вас і немає — розбіглися. Все на мою голову...
— Ти ж сама кличеш нас гратися.
— А ви й приходите, і все в хаті з ніг на голову ставите. Не наприбираєшся за вами!

Наливайко Степан Іванович (нар. 1940 р.)— перекладач індійської літератури з мов хінді, урду, англійської. Переклав українською мовою твори Премчанда, Кришана Чандара, Р. К. Нараяна, Бгішама Сахні, Рамеша Бакші, Т. Ш. Піллаї, Нагарджуна, Аніті Десаї та ін.

